

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Nordens Mythologi eller Sindbilled-Sprog historisk-poetisk udviklet og oplyst

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Nordens Mythologi eller Sindbilled-Sprog historisk-poetisk udviklet og oplyst", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 531. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1832_503A-txt-shoot-idm17247.pdf (tilgået 06. maj 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Fimbul-Vinter og Ragna-Roke.

Saavidt kom vi da, det maae vi sige to Gange, thi er vi ikke midt i Ragna-Roke, er vi dog aabenbar ikke langt derfra, skiöndt mangen En kan ganske ærlig sige med *Gangler* i *Gylfe-Legen*: hvad er det dog Man fortæller om Ragna-Roke, det har jeg aldrig hört för.

532Ogsaa her vil vi först höre, hvad *Har* siger, da han i det Mindste har en god Udtale, og Volas Vink vil siden være bedre at forstaae.

Der skal, hedder det, komme *tre* Vintre, da Verden er fuld af *store* Krige, da Brödre slaaes af Nærighed, og Blodets Baand briste, selv mellem *Forældre* og *Börn*, og derpaa følge andre *tre* Vintre, *uden* nogen *Sommer* imellem, som derfor kaldes den strænge Vinter (fimbulvetr), med et Snefog, saa Jord og Himmel staaer i Eet, med klingrende Frost og skarpe Vinde, saa Solen kan ikke hjelpe, og sluges desuden snart, til al Ulykke, af Ulven, hvorpaa Maanen gaaer samme Vei, og selv Stjernerne forsvinde af Himlen. Herpaa følger et stort Jord-Skiælv, saa *Træer* rykkes op med Rode, Bjerge dröne, alle Lænker briste, og alle Baand sönderrives, hvorved ogsaa *Fenris-Ulven* slipper lös. Det brusende Hav oversvømmer nu ogsaa Jorden, fordi Midgaards-Ormen farer i Harnisk og söger Land, og derved bliver det Skib flot, som hedder *Nægle-Skuden* (Naglfar) og er bygt af *döde Mænds Nægle*, hvad vel fortjener at indskiærpes, da hvem der döer med *uklippede* Nægle, fremmer betydelig den Skudes Bygning, som baade Guder og Folk maatte önske blev færdig saa seent som mueligt. Den bliver imidlertid flot, som sagt, i den svære Sö-Gang, og Styr-Manden hedder *Rimer* (Hrymr). *Fenris-Ulven* slaaer nu et Gab op, saa stort, at 533Over-Kiæben er ved Himlen, naar Under-Kiæben er ved Jorden, og han vilde endnu gabe höiere, hvis der var Rum, og Ild kan Man slaae ikke blot af hans Öine, men selv af hans Næse. Ved Siden har han ogsaa *Midgaards-Ormen*, som spyer Edder og Forgift baade i Luft og Hav, og er ganske frygtelig. Ved dette Bulder revner Himlen, og *Muspels* Sönnner komme ridende, med den *Sorte* (Surtr) i Spidsen, som har Ild baade for og bag, og et ypperligt Sværd, hvis Glands fordunkler Soel-Skin, og naar de ride over *Gynge-Broen* (Bifröst), da brister den. Endelig samles de Alle paa Thing-Marken som hedder *Kamp-Plads* (vigriör), og er hundrede Mile paa hver Leed, baade *Fenris-Ulven*, *Midgaards-Ormen*, *Muspels-Sönnnerne* som udgiör en egen glimrende Slag-Orden, og *Rimer* med alle *Rim-Thusserne*, hvortil endnu kommer *Loke* med alle *Dödbiderne* (heliar sinnar).

Naar dette begynder at skee, da staaer *Heimdal* op, og blæser saa ivrig i *Gjallar-Hornet*, at alle Guderne vaagne og samles paa Thinge, hvornæst *Odin* rider til *Mimers Kilde* og henter Raad hos *Mimer* for sig og Sine, men nu skiælver *Asken Ygdrasill* og der hersker Forfærdelse baade i Himlen og paa Jorden. Aserne væbne sig imidlertid med alle *Enherierne*, og möde paa Kamp-Pladsen med *Odin* i Spidsen, under Guld-Hjelman, hans Brynje er lueforyldt, og med *Gungner* i Haand 534rider han mod *Fenris-Ulven*. *Thor* gaaer ved hans Side, men kan ikke hjelpe ham, da han har selv sit Læs med *Midgaards-Ormen*. *Frey* gaaer i Kreds med *Surter*, og det holder haardt, för *Frey* bukkes under, men nu koster det ham dog hans Liv, at han gav *Skirner* sit Sværd. Hunden *Garm*, som staaer bundet ved *Gnypa-Hulen*, er nu ogsaa sluppet lös, og dette fæle Bæst maa *Tyr* drages med, til de falde Begge. *Thor* giver vel *Midgaards-Ormen* dens Livs-Bröd, men naar han er traadt ni Skridt tilbage, falder han död til Jorden, af Edderen, Uhyret har spyet paa ham. Ulven sluger *Odin* og det bliver hans Död, men strax styrter *Vider* frem, sætter sin ene Fod paa Ulvens Under-Kiæbe, og tager derpaa saaledes Hold i Over-Kiæben, at Svælget flækkes og Ulven styrter. *Loke* kæmper med *Heimdal*, til de falde Begge, og nu slynger *Surter* Ild over Jorden, saa hele Verden gaaer op i Luer**Gylfe-Legen* p. 70-73. Vel har jeg hidtil troelig givet *Gylfe-Legens* tit flauere Bemærkninger, fordi selv den sletteste Commentar giver *Texten* Vidnesbyrd, men jeg kunde dog ikke ved *Viders* Fod paa Ulve-Kiæben faae det ind, at han paa den har en *Sko*, gjort af de *Tre-Kanter* der gaae fra Hæl og Taa paa vort Fodtöi. Efter *Skalda* (p. 105) at slutte, er det ellers en *Jern-Sko*.

Det Egne ved denne Fremstilling er blot det Par Ord om Striden mellem *Tyr* og *Garm*, *Loke* og *Heimdal*, thi det Övrige er mest taget af *Völuspa*, hvis Ord Man endogsaa tit kiender igien. 535Ikke tör jeg just derfor paastaae, at *Varslerne* for Ragna-Roke har oprindeligt været saaledes besungne, som vi nu finde det, thi slige Ting lod sig let forandre, men dog er *Volas* Tale derom saa kort og fyndig, at Stort har Man ikke sat til i Kragemaals-Dagene, blandt Andet fordi Man da ikke kunde giöre saa kort og fyndigt et Vers, om Man end stod paa sin Hals. Endeel finde vi ogsaa Vink om hos *Vola*, som *Gylfe-Legen* forbigaaer, naturligviis fordi det har været dens Forfatter ligesaa dunkelt, som det er os. *Vola* siger:

Egder paa Höien,
Den Hexe-Mester,
Slog med Gammen
Guld-Harpen nu,
Over ham goel,
I *Giögle-Træet*,
Hanan *Fjaler*
Med höiröd Kam!

Guld-Kam hos *Aser*
Goel nu med,
Han vækker Helte
I Hær-Faders Gaard!
Derhos galer,
Fra Dybet end,
Sodbrun Hane
I Helhjems Sal!

Höit giöer nu *Garm*,
Ved *Gnypa-Hulen*,
536Fæstet brister
Og *Freke* bisser!
Meer veed end *Vola*,
Og videre seer hun,
Guderne rave
I *Ragna-Mulm*!

Bane da findes
I Broderskab,
Frænde, trods Blodet,
Er Frænde værst!
Haarde Tider,
Men Horer Nok;
Split-Tid, Rov-Tid*Jeg udleder skegg-avld af A. S. scegð.,
Og röde Skjolde,
Varulve-Tid,
För Verdens Ende,
Skarp er da Vinden,
Og Skaansel död!

Hovedhede spille
Da Söner af *Mim* *Linien "enn miötuðr kyndis" er mörk i alle Ender, men efter
Sammenhængen giætter jeg paa *Hovedet*, som i Skalda kaldes miötuðr Heimdallar. At
giöre Mims eller Mimers Söner til Ild-Gnister og miötuðr til Asken, hvor der aabenbar
spilles paa Gjallarhornet, kan jeg i det Mindste ikke overtale mig til.

Alt paa det klingre
Gjallar-Horn,
Höit blæser *Heimdal*,
Med Hornet i Sky,
Odin mumler
Med *Mimers* Hoved!

537Old-Træet sukker,
Mens *Jetten* löses,
Helte ryste
Paa Helhest-Vei,
Ygdrasils-Asken
Aglende staaer,
Til den opsluger
Surturs Lue!

Rimer fra Östen
Ager om Bord,
Jormungand tager
Til Jette-Styrken,
Bølgerne steile,
Hvor blegnebbet Örn
Skvaldrer ved Lig-Kost,
Skride da seer Man
Nægle-Skuden!

Styret af *Loke*,
Stavnen skrider,
Mægtig paa Hav,
Med *Muspels* Folk,
Pokkerne fare*Ordet "fifl-megir" er ubekiendt, men da Grændels Bolig, i Bjovulfs-

Drape, kaldes fifel-cynnes eard, er Meningen sikker.

Med *Freke* tilhobs,
Der er Bileist
Ei broderlös.

Hvad nu med Aser!
Hvad nu med Alfer!
Aserne thinge,
538Og Jetter larme,
Dværgene stönne
For Steenstu-Dörre.

Asgaards Visere*Veggbergs visir maa nødvendig være Aserne, og det dunkle Ord læses ve-bergs (Viborgs) ☉: Hellig-Bjergets, som ogsaa Varianten viser i Stokholmer-Udgaven p. 9.!

Veed I nu Skiel
Paa halvkvæden Vise?

Surtur farer,
Med *Flagre-Luer*,
Fra *Sönder-Leed*,
Sværdet fordunkler

Valguders Soel*At "scin af sverdi sol valtifa" er oversat i C. U. "sol resplendet a gladio *cælestis Dei*" skal Man aldrig regne, thi det er kun en lille Finte til at støtte paa det fortvivlede Indfald, at *Surtur* skulde være *Alfader*.!

Klipper brage
Og Bjerg-Folk rave,
Helte faae Hel-Sot,
Og Himlen brister!

Da *Hline* hjemsöges
Af Sorgen paa Ny,
Naar *Odin* ganger
Med *Ulv* i Kreds,
Og *Beljas* Bane
Hin Blide mod *Surt*,
Thi *Frigges* Yndling
Han falder nu!

539 Da kommer den stærke
Seierhelt-Sön,
Vider, at kæmpe
Med Valplads-Dyret,
Sikker paa Haanden,
Hjertet han rammer,
Farvet er Sværdet,
Faderen hevnet!

Berömt af Dyster,
Hlodines Sön,
Ætmand af *Odin*,
Mod *Ormen* staaer!
Midgaards Væрге,
Fuldvreed i Hu,
Han slaaer og rammer,
Da römme Helte
Enhver sin Plads,
Mens *Fjorgyns-Sönnen*
Ni Fod tilbage
Fra *Snogen* raver,
Den spotter ei!

Nu sortner Solen,
Nu synker Jorden,
Nu Himlen taber
Hver *Tinder-Stjerne*;
Men, svöbt i Rögen,
Sig svinger Ilden,

Til Luer lege
Ved Lysalf-Hjem*Völuspa C. U. III. 44-51, men jeg har fulgt Læse-Maaden "ok alldrnari"
p. 204.!

540Man seer blandt Andet heraf, at i *Volas Tid* kom alle *Asernes Fiender* til *Söes*, saa de behövede ingen anden Bro end den de förde med dem, og Vola synes i det Hele slet ikke at kiende Noget til den siden saa beröimte *Bifröst*, der först pipper frem, tilligemed *Sleipner* og *Brage*, Högen *Habrok* og Hunden *Garm*, i *Grimners-Maal*, og stikker sagtens tillige i den *As-Bro*, hvorpaa der i samme Kvad dunkelt henpeges**Grimners-Maal* C. U. I. 54. 60.. Siden höre vi Intet til den, för i *Gylfe-Legen* *Man har vel troet at finde den, under Navn af *Argiöll* (Morgen-Galeren), i *Ravne-Galderet* (p. 232), men det er jo *Heimdal.*, hvor *Gangler* spørger *Vei* fra Jorden til Himlen, og *Har* svarer *smilende*: det Spörgsmaal var ikke for klogt, men har Man ikke nok fortalt Dig om en Bro mellem Himlen og Jorden, som Guderne gjorde, og som du sikkert har seet, men kaldte den kanske *Regn-Buen*. Den er trefarvet og stærk tilgavns, men brister desuagtet naar *Muspels Söner* ride over den, saa de maae svømme tilhest over store Floder**Gylfe-Legen* p. 13-14.. En anden Gang, da *Gangler*, i Anledning af det dunkle Vers i *Grimners-Maal*, spørger om der brænder Ild over *Bifröst*, svarer *Har*, at det Röde i *Buen* er Ild, og at *Bjerg-Riserne* foer snart til *Himmels*, om der var frit *Kiörind* over *Bifröst*, hvis *Bevogtning* Man siden hörer, er *Heimdal* paa *Himling-Höi* 541betroet**Gylfe-Legen* p. 18. 21. 30.. Min Mening er kortelig den, at enten *Digtene* sige, de reed til *Himmels* paa *Regn-Buen* eller paa *Mælke-Veien*, da smile de altid ad de kloge Höns, som spørge om det ogsaa virkelig gaaer an, og de smile med *Rette*, da *Billed-Sproget* selv unægtelig er *Vinde-Broen* mellem Himmel og Jord, som *Thusserne* vel ingen *Vei* kan komme med, men har dog stor *Lyst* til at *træde paa*, saa det kan nok behöves at *Heimdal* giver dem et Rap med hans gode *Sværd*, som ei for Intet kaldes "*Hoved*."

Dog, det var om *Ragna-Roke*, vi skulde tales lidt nærmere ved, og maae da först bemærke, at enten Ordet bedst oversættes *Gude-Mörke* eller *Gude-Slæt*, saa menes dermed *Asa-Livets Undergang*, og veed vi, hvad det vil sige, da veed vi ogsaa, Man behöver ikke at vente til *Verdens Ende*, for at see noget Sligt. Det er nemlig *Naturens* sædvanlige Gang, at vore *Forestillinger* om det *Usynlige*: *Himmelske* og *Aandelige*, blive i *Alderdommen* daglig mattere, og, at hæve de sig da end en Gang til *Kamp* mod *Jette-Anskuelsen* af *Livet* som et *Rov*, Man kun, saalænge mueligt, maa forholde *Eiermanden*, eller som en *Dröm* og et *Blænd-Værk*, ikke værd at ændse, da synke de dog gierne snart igien, og blive lettelig aldeles döde og magtesløse. Men, selv om *Enkelt-Manden* i *Hedenskabet* undgik denne *Fare* saa földe og saae dog 542Fædrene, at *Stammer* og *Folke-Færd* undgik den ikke, og deraf opstod den store *Ragnaroks-Mythe*, da de *Guder*, vi selv har skabt, naturligviis forgaae med vor levende *Ihukommelse* af dem og *Tro* paa dem. Gaaer det nu saaledes med hvert *Folk*, da maa det gaae ligedan med hele *Menneske-Slægten*, og i *Universal-Historien* staaer unægtelig ogsaa *Christus* som en *Heimdal*, der vækker de aandelige *Kræfter* paa *Jorden* til den sidste *Strid*, som nu vel ei kan vare meget længere, da det paa den store *Skue-Plads* synes mest at være *Jetter* og *Dværge*, der slaaes om *Byttet*.

Fra denne höiere *Syns-Punkt* vil vi imidlertid ligesom stige et *Trin* nedad, fordi Man almindelig forvexler den overnaturlige *Tro*, der er de virkelige *Christne* eiendommelig, med den levende *Anskuelse* og deraf udspringende *naturlige Tro* paa en *virkelig Aande-Verden* i det Höie, med *Virksomhed* i det Lave, der er fælles for *Adel-Mennesket* i det Hele. At nu *Billed-Sproget* er det eneste *Natur-Sprog*, hvori Man kan tale levende om det *Usynlige* og *Guddommelige*, og at *Digterne*, som födte *Mestere* i dette *Sprog*, er *Folkenes naturlige* *Propheter* og *Mythe-Smede*, forudsætter jeg som afgjort, og paastaaer derfor, at naar et *Folk* har sine sidste *virkelige* *Digtene*, der ikke lege med *Billed-Sproget*, men udtrykke sig for *Alvor* levende og kraftig deri om *Guddommen* og *Menneskeheden*, om det *Forbis*43gangne, *Nærværende* og *Tilkommende*, da har *Folket* sit *Ragna-Roke*, som bliver kiendeligt derpaa, at baade *Folket* og *Sproget* tabe derefter den *Aand* ∴ *Livs-Kraft*, der forhen besjælede dem, hvorved da naturligviis ogsaa *Begges* *historiske* *Selvstændighed* og *Vigtighed* endes, og *Adel-Folket* taber sig i den store *Verdens-Pöbel*, der kun, aandelig talt, har *Maal* og *Tal*, men ingen *Vægt*. Slige *Ragna-Roker* er nu vel ingenlunde afskaffede ved *Christendommen*, da dens *Indflydelse* paa *Folke-Livet* ei vil vare et Öieblik længere end dens *poetiske* *Udtryk*, men dens underlige *Magt* til at opvække af *Döde*, indvikler dog nödvendig *Forholdet*, som vi derfor skal lære at kiende i *Hedenskabet*. At nu *Grækerne* havde deres *Ragna-Roke* i *Alexanders*, og *Romerne* deres i *Augusts* *Dage*, lader sig ikke godt miskiende, og at de gamle *Nord-Boer* fik deres i det *Trettende* *Aarhundrede*, lader sig let opdage; men stirre vi vist paa *Old-Sagnene*, da skimte vi *For-Varsler* saa store, at, uden *Christendommens* *Hjelp*, var *Hint* sikkert aldrig oplevet. Jeg vil ikke her gientage hvad tit er sagt i det *Forrige* om *Asamaals-Tiden*, som den hvori *Aserne* var levende, til den slutter hos os med *Angel-Sachsernes* *Udvandring* i det *Femte* *Aarhundrede*; men jeg vil giöre opmærksom paa to *historiske* *Ragnarok-Sagn* i *Norden*, hvoraf det *Ene* paa det *Nöieste* knytter sig til hin *Tids-Punkt*. Det er nemlig *Sagnene* om *Rolv Krage* og om 544*Braavalle-Slaget*, af hvilke det Sidste aabenbar minder om *Ragna-Rokes* *mythiske* *Beskrivelse*, men det Förste virkelig skildrer det tilsvarende *historiske* *Ragna-Rok* i *Danmark*, med *Rolv* til *Odin*, *Bjarke* til *Thor*, *Hjalte* til *Frey*, og, hvad der er det *Besyderligste*, *Vigge* til *Vider*, saa Man hörer ligesaa lidt til den *Ene* under hele *Slaget*, som til den *Anden* i *Asgaard*, för *Kongen* er faldet og *Hevnens* *Time* slaaser. Jeg mener nemlig ingenlunde, at *Mythen* om *Ragna-Roke* er opkommet ved *Rolvs* *Fald*, men netop omvendt, at *Skialden* som besang dette, vitterlig eller uvitterlig har copieret den, og jeg finder det höist rimeligt, at vor *Guld-Alders* *Katastrophe* har havt en paafaldende *Lighed* med den *Mythe*, der udtrykte *Ahnelsen* af *Ragna-Roke*. At nu *Rolvs* *Tid* maa sættes

strax efter den Angel-Sachsiske Udvandring, giættede allerede *Suhm* sig til, efter *Ynglinge-Tal*, og ved med det at sammenligne *Bjovulfs-Drape* og Efterretningen hos *Jornandes* om den Danske Kong *Rudolf* (Bjovulfs-Drapens hroðulf) der flygtede til *Theodorik*, bliver det endog vist, at der har været en Dansk Kong *Rolv* i Slutningen af det *Femte* Aarhundrede. Med *Personen* er det i Övrigt ligegyldigt, thi vi tog mærkelig fejl, om vi ansaae *Bjarke-Maalet* hos *Saxo* for en Smule Rim-Krönike, der skulde laane sit Værd af de *Navne* den opbevarer, da det derimod selv er en stor *poetisk* Daad og *Begivenhed*, lige 545dyrebar, og lige tro en Skildring af den graa Old-Tid, om end alle *Navnene* var blevet udeladt eller udkradsede i Haandskrifterne. Derimod skal vi lægge vel Mærke til, at *Guldets yngste historiske* Tilnavn er "*Rolv Krages Sæd* paa *Fyrresvold*" saa dermed slutter *Guld-Alderen*, som om Ordsproget ogsaa her vilde stadfæste sig, at hvem der saaer Penge, høster Armod, og vi skal tillige agte, at i *Rolvs* Dage staaer det store *Iis-Slag* paa *Væneren* mellem Kong *Ale* i *Norge* og Kong *Adils* i *Sverrig*, saa det er en *Ragnaroks-Tid* for hele Norden, hvormed *Asernes* egenlige Liv og de *Poetiske Kiendinger* slutte, ja, for at vi ret klart skal see det, byder *Bjarke* jo lydelig Trods til *Odin*, om han meer tør vise sig paa *Val-Pladsen* *Sagnet hos *Saxo*, nemt at finde, og *Skalda* p. 150-54. 180..

Dog, *Bjarke* og *Rude*, som blæser ad *Odin* og *Frigge*, fik ogsaa udlevet, Kæmpe og Skjoldmö-Tiden fik ogsaa sit *Ragna-Roke*, og det er *Braavalle-Slaget*, hvormed *Stærk-Odder* ligesaavel ender sine Bedrifter, som Skjold-Möerne *Visne* og *Viborg* deres, saa det er intet Under, at det buldrer i *Bjarke-Maalets* Efter-Klang (*Stærk-Odders* Vise) som om Verden skulde forgaae.

Man kunde derfor med Rette kalde *Leiregaards-Branden* det *Danske*, og *Braavalle-Slaget* det *Go546thiske* *Ragna-Roke*, og vil Man see et *Norsk*, behöver Man blot at følge med *Snorro* til *Fidje* og til *Hakon Adelsteens* *Gravhöi*, hvor *Skalda-Spilderen* med sit *Hakonar-Maal* aldeles ender den gamle mythiske Tid, hvorover *Aserne* svævede. Vil Man endelig see et *Islandsk* *Ragna-Roke*, da læse Man *Njals-Saga*, og forstaaer Man mig endda ikke, faae vi opgive Haabet om at forstaae hinanden.